

Utbildningsinspektion i Eriksdalsskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–9 samt obligatorisk särskola årskurs 1–10

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Eriksdalsskolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	7
Bedömning av förutsättningarna	13

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Eriksdalsskolan den 9–11 januari och den 16–18 januari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från och Eriksdalsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Eriksdalsskolan intervjuades elever, rektorn, de biträdande rektorerna, personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Även informella samtal med personal och elever fördes. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass samt i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Eriksdalsskolan

Eriksdalsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	52
Grundskola	1241
Obligatorisk särskola	6

Eriksdalsskolan ligger i stadsdelen Södermalm och är en grundskola med cirka 1300 elever. I skolan finns också 6 elever mottagna i särskolan som går i träningsskola. Skolan är organiserad i fyra sektorer och leds av en rektor samt fyra biträdande rektorer med sektorsansvar. Därutöver finns en administrativ chef som bland annat ansvarar för träningsskolan.

En av sektorerna utgörs av Stockholm Stads kommunövergripande profil ”Bild och form” med årskurserna 4–9. Övriga sektorer är Västra sektorn, Östra sektorn och Centrumsektorn.

Västra sektorn omfattar årskurserna 4–9, så kallade förberedelseklasser för i Sverige nyanlända elever samt fritidsklubsverksamhet för årskurserna 4–6. Inom den Östra sektorn finns de lokala profilinriktningarna Idrott och musik och teater för årskurserna 7–9 samt stadsdelsgemensamma särskilda undervisningsgrupper för årskurserna 7–9. Centrumsektorn omfattar den kommunövergripande språkförskolan Bamse, förskoleklasserna, årskurserna 1–3 samt de stadsdelsgemensamma särskilda undervisningsgrupperna för förskoleklass och årskurserna 1–6.

Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg behandlas i den övergripande kommunrapporten.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Eriksdalsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att barnen i förskoleklasserna vid Eriksdalsskolan ges en god grund för sin fortsatta skolgång och att arbetssätt och arbetsformer är anpassade till barnens ålder och mognad.

Vidare bedömer inspektörerna att skolan uppnår ett bra genomsnittligt meritvärde för årskurs 9 och att provresultaten på de nationella ämnesproven är goda, både för årskurs 5 och för årskurs 9. Eleverna ges möjligheter att utöva inflytande över verksamheten i stort genom sakråd och överråd, även om inspektörerna gör bedömningen att detta inflytande bör förstärkas. Skolan arbetar kontinuerligt med bedömning genom hela grundskoletiden och elevernas kunskapsutveckling dokumenteras i individuella utvecklingsplaner. I de tidigare årskurserna får eleverna arbeta aktivt med dessa och utvärdera sin egen arbetsinsats utifrån innehållet i planerna, vilket inspektörerna bedömer som mycket bra.

Eriksdalsskolan behöver arbeta mer med en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella kursplanerna. Skolan behöver också förbättra elevernas möjlighet till inflytande över det

egna lärandet, liksom säkerställa att skolan genomsyras av en gemensam värdegrundsdiskussion.

Vidare bör skolledningen försäkra sig om att alla elever i behov av särskilt stöd får detta och att stöd kan ges i alla ämnen. Skolans kvalitetsarbete bör förbättras och kvalitetsredovisningen utvecklas så att den speglar kvalitetsarbetet. Både rektorns förtrogenhet med verksamheten och pedagogiska ledarskap bör stärkas och ansvarsfördelningen inom skolledningen bör förtydligas. Slutligen bör skolledningen och lärarna förbättra sina kunskaper om de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av likabehandlingsplanen (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolan vidtar inte tillräckliga åtgärder för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling (8-11 §§ lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolans fördelning av elever i mindre klasser utifrån inlärningsförmåga och stödbehov är inte förenlig med skolförfattningarnas föreskrifter om gemensam studiegång i grundskolan (4 kap. 3 § skollagen).
- Skolan ger inte särskilt stöd till alla de elever som behöver det (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp tas inte i enlighet med författningarna. (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Rektorn ingår inte som ledamot av elevvårdskonferensen (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut om anpassad studiegång tas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Skriftliga omdömen saknas för elever som i slutet av nionde skolåret inte nått upp till målen och därmed saknar betyg i ett ämne eller ämnesblock (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten i stort. Skolan bör också förbättra elevernas möjligheter till inflytande över arbetssätt, arbetsformer och sitt eget lärande.
- Skolan bör säkerställa att verksamheten genomsyras av ett gemensamt värdegrundsarbete och att skolans ordningsregler är kända av samtliga elever

och personal. Skolan bör också skapa rutiner för uppföljning av resultaten av arbetet med normer och värden.

- Skolan bör vidta åtgärder för att säkerställa att undervisningen tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.
- Skolan bör analysera och ta ställning till hur undervisningen kan anpassas så att den i större utsträckning utgår från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov.
- Skolan bör utveckla formerna för utvecklingssamtalen så att dessa ger den information som krävs för att stödja elevens kunskaps- och sociala utveckling.
- Skolan bör vidareutveckla de individuella utvecklingsplanerna så att de utgår från elevernas starka sidor och tydligt preciserar skolans ansvar för att eleven skall nå målen.
- Skolan bör säkerställa att eleverna får det betyg som motsvarar de kunskaper som de har förvärvat.
- Skolan bör förbättra sitt kvalitetsarbete så att detta blir till en kontinuerlig process som bygger på analyser av skolans resultat. Kvalitetsredovisningen bör utvecklas så att den speglar kvalitetsarbetet.
- Ansvarsfördelningen inom skolledningen bör förtydligas.
- Rektorns förtrogenhet med verksamheten bör förbättras och rektorns pedagogiska ledarskap bör förtydligas och stärkas.
- Skolans antagningsförfarande till idrottsprofilen bör förändras så att endast färdighetstest ligger till grund för antagningen.
- Skolan bör se över sin organisation av studie- och yrkesvägledningen så att elevernas behov av vägledning tillgodoses.
- Skolan bör förbättra elevens val för de elever som inte går i profilklass.
- Skolan bör följa upp undervisningen i svenska som andraspråk och säkerställa att alla som har behov av sådan undervisning också får detta.
- Skolledningens och lärarnas kännedom om för verksamheten gällande föreskrifter bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

Av inspektionen framgår att verksamheten i förskoleklassen rymmer såväl lek och rörelse och skapande verksamhet som inslag av grundläggande språkliga och matematiska begrepp. Barnens lärande och utveckling följs upp och en positiv utvecklingslinje kan enligt skolan skönjas för flertalet barn. Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen ger barnen goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

De nationella ämnesproven i grundskolans årskurs 5 används bland annat för att lärare skall ges stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanens mål i svenska, engelska och matematik.

I nedanstående tabell redovisas resultaten för de nationella ämnesproven för 2005-2006.

Tabell 1. Nationella ämnesprov för år 5 i Eriksdalsskolan. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i proven.

	År 2005	År 2006
Svenska	96	95
Engelska	94	95
Matematik	93	95

Källa: Skolans egna uppgifter

Av tabellen ovan framgår att omkring 95 procent av Eriksdalsskolans elever vanligen uppnår målen i de nationella ämnesproven i årskurs 5.

Kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst skall uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. I Eriksdalsskolan finns ingen samlad bild av i vilken utsträckning eleverna i årskurs 5 når dessa mål. Utöver resultaten från de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik, kan skolan inte redogöra för hur stor andel av eleverna som uppnår de nationella målen i årskurs 5 i kursplanernas ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste förbättra arbetet med uppföljning och utvärdering av skolans samlade resultat vad gäller elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5.

Inte heller för eleverna i de tidigare årskurserna finns någon samlad bild av elevernas kunskapsutveckling i relation till de nationella målen i kursplanerna. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör förbättra sin övergripande uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i samtliga ämnen för grundskolans yngre elever. Dessa resultat bör också ligga till grund för skolans kvalitetsarbete och skolans arbete med att ge stöd till elever.

De betyg som sätts i slutet av grundskoletiden uttrycker i vad mån eleverna har uppnått de mål som uttrycks i kursplanerna för olika ämnen. Betygsresultat för Eriksdalsskolan redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Slutbetyg i Eriksdalsskolan år 2004-2005 enligt statistik från Skolverket.

	Eriksdalsskolan			Kommunen			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde	222,4	222,2	224,7	221,0	221,3	221,9	206,9	206,3	206,8
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	78,4	81,7	78,4	75,6	75,7	75,1	75,9	75,5	76,0
Andel (%) behöriga till nationella progr.	92,3	91,3	86,3	89,8	89,2	90,0	89,6	89,2	89,5

Av tabellen framgår att det genomsnittliga meritvärdet i Eriksdalsskolan är högre än i kommunen i stort och i riket. Vidare noterar inspektörerna att andelen elever med fullständigt slutbetyg har sjunkit under 2006.

Detta gäller även andelen elever behöriga till nationellt program som år 2006 ligger under både motsvarande siffror för kommunen i stort och i riket. Detta till trots gör inspektörerna sammantaget bedömningen att skolan når godtagbara kunskapsresultat.

Inspektionen visar att Eriksdalsskolan inte gör regelmässiga uppföljningar och analyser kring eventuella skillnader för olika grupper av elever. Skolan kan till exempel inte redogöra för om pojkars och flickors resultat skiljer sig åt eller hur kunskapsutvecklingen ser ut för elever med stödbehov. Inte heller gör skolan några analyser och jämförelser av kunskapsresultaten mellan de olika sektorerna. Sådana analyser är av stor vikt för kvalitetsarbetet och för att identifiera behovet av förbättringsåtgärder för ökad måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sin uppföljning och utvärdering även i dessa avseenden.

För att eleverna, i enlighet med läroplanens intentioner, skall kunna ta ansvar för sin egen utbildning, krävs att skolan klargör vilka mål utbildningen har. Eriksdalsskolan har utarbetat lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna och dessa är i stort kända av eleverna. Elevernas kännedom om målen varierar dock mellan sektorerna och framför allt i de lägre åldrarna gör inspektörerna bedömningen att skolan kan förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.

Normer och värden

Alla som arbetar i skolan skall enligt läroplanen främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Eriksdalsskolans yngre elever ges möjlighet till inflytande över skolans verksamhet i stort genom klassråd och elevråd, som uppges fungera väl. De äldre eleverna organiserar sig i ett flertal olika sakråd som har olika funktioner, t ex idrottsråd, arbetsmiljöråd och jämställdhetsråd. Från dessa sakråd skickas sedan representanter till skolan överråd. Överrådet förfogar över 50000 kronor som, efter sakrådets äskande, fördelas mellan dessa. Sakrådsträffarna är schemalagda, men bygger på frivillig medverkan. Det schemalagda alternativet till engagemang i sakråden är läxläsning under lärares överinseende. Väljer man att engagera sig i sakråden, är man sakrådsrepresentant under ett helt läsår, utan möjlighet att byta till annat sakråd eller till läxläsning. Eleverna uppger att engagemangen i sakråden är svagt och tror att det kan bero på den fasta organisationen av dessa. Eleverna tror att fler skulle engagera sig om det fanns en möjlighet att först få ”pröva på” att engagera sig i något av sakråden. Eleverna uppger också att överrådets funktion och möjligheter till påverkan är mycket begränsade. Dialog förekommer sällan med skolledningen och eleverna saknar återkoppling på de förslag som överrådet lämnar till skolledningen. Under samtalen med eleverna framkommer också att samtliga klasser har klassråd men att dessa ofta används till mentorsinformation. Inspektörerna gör bedömningen att skolan bör se över organisationen av sakråden och förbättra elevernas möjlighet till inflytande över skolans verksamhet som helhet så att de får kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

I läroplanen uttrycks att eleverna skall få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Inspektörerna noterar att elevernas möjligheter till att utöva inflytande över undervisningen och sitt eget lärande i

många fall är begränsat. Inspektörerna ser exempel på lektioner där val av arbetssätt och undervisningen innehåll diskuteras med eleverna, men i flertalet fall utgår lärarna från sin egen planering eller följer den arbetsgång som anges i olika läromedel. Detta bekräftas också av elever.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjligheter att utöva inflytande över sin utbildning och sitt lärande.

Skolförfattningarna anger att skolan skall, tillsammans med elever och personal, utarbeta ordningsregler för skolan. Eriksdalsskolan utarbetade för några år sedan ett dokument, Eriksdalskonventionen, som både innehåller ordningsregler för skolan och de förhållningssätt som eleverna förväntas anta gentemot varandra. Utöver dessa gemensamma ordningsregler och förhållningssätt kan varje arbetslag utforma egna regler så länge de inte strider mot Eriksdalskonventionen. Skolledningen uppger att den har årskursgemensamma möten i aulan varje år i augusti, då en stor del av tiden ägnas åt Eriksdalskonventionen. Varje mentor har dessutom som uppgift att gå igenom den så kallade konventionen. Trots detta framkommer under inspektionen att Eriksdalskonventionen är okänd bland en stor del av eleverna samt att oklarhet råder om vilka regler som gäller. Inspektörerna gör bedömningen att skolan bör förbättra sitt arbete med den gemensamma värdegrunden och skolans ordningsregler så att dessa blir allmänt kända och väl förankrade bland elever och personal.

Under intervjuer med elever och föräldrar framkommer att eleverna i stort upplever skolan som trygg. Skolledningen uppger också att majoriteten av eleverna trivs och känner sig trygga, även om kränkningar förekommer (se vidare nedan under Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet). Inspektörerna noterar emellertid under inspektionen att arbetsron på lektionerna var mycket varierande. Eftersom det saknas en systematisk uppföljning och utvärdering av resultaten av Eriksdalsskolans arbete med normer och värden, är det enligt inspektörerna svårt att bedöma hur framgångsrikt skolans arbete har varit i detta avseende. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa rutiner för att säkerställa uppföljning av resultaten av arbetet med normer och värden.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Som tidigare nämnts skall skolan arbeta för att främja elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande, både avseende verksamheten i stort och det egna lärandet. Detta har också tidigare bedömts under ”Resultat”. Inspektörerna vill dock betona vikten av att skolan utarbetar strategier för att öka elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten och det egna lärandet.

Vidare granskar inspektionen huruvida skolan har system och rutiner för arbetet mot kränkande behandling. Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers

lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad. Eriksdalsskolan har en likabehandlingsplan som vid tiden för inspektionen inte helt motsvarar författningarnas krav. Bland annat saknas rutiner för akuta åtgärder och uppföljande insatser samt en kartläggning av verksamhetens behov som grund för planerade åtgärder¹. Elever har inte varit delaktiga i framtagandet av likabehandlingsplanen medan lärarna uppger att de fått vissa möjligheter att ge synpunkter på ett av skolledningen framtaget förslag på likabehandlingsplan. Då likabehandlingsplanen inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan, gör inspektörerna bedömningen att detta måste åtgärdas. Skolan måste också säkerställa elevernas delaktighet.

Vid inspektionen framkommer att kränkningar förekommer, både elever emellan och mellan lärare och elever. Dessa uppgifter bekräftas av både skolledning och elevvårdspersonal. Eriksdalsskolan har tydliga rutiner för mobbningssituationer, bland annat i form av en "Åtgärdstrappa vid mobbning". Skolan har också en handlingsplan för att förebygga och stoppa mobbning. Detta till trots förekommer alltså kränkningar. Inspektörerna vill poängtera att elevernas delaktighet i framtagandet och uppföljningen av likabehandlingsplanen utgör en viktig faktor för ett framgångsrikt förebyggande arbete. Inspektörerna gör bedömningen att skolan måste intensifiera arbetet mot trakasserier och annan kränkande behandling.

Under denna rubrik bedöms också formerna för samverkan med elevernas vårdnadshavare. Inspektionen visar att Eriksdalsskolan har goda samverkansformer med föräldrarna.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Som tidigare nämnts, bedöms förskoleklassens verksamhet vara utformad på ett sätt som ger barnen möjlighet att utvecklas i linje med de nationella styrdokument. Skolans arbete i årskurserna 1–9 bedöms till viss del ligga i linje med nationella mål och riktlinjer. Verksamheten på skolan är dock till största delen styrd av kursplanernas mål att uppnå och dessa kopplas inte i någon större utsträckning till målen att sträva mot. Skolan låter inte heller målen att sträva mot ligga till grund för inriktningen på undervisningen i någon högre grad. Diskussioner kring läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot förekommer sällan. Inspektörerna gör därför bedömningen att skolan bör vidta åtgärder för att säkerställa att undervisningen tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.

I skollagen anges att elever i grundskolan skall ha en i huvudsak gemensam studiegång. Eriksdalsskolan har valt att i några ämnen gruppera eleverna efter kunskaper och förmåga till kunskapsinhämtning, så kallad nivågruppering. Nivå-

¹ Se Skolverkets allmänna råd och kommentarer 2006: För arbetet med att främja likabehandling och för att motverka diskriminering och annan kränkande behandling.

gruppering efter kunskaps-/prestationsmässiga förutsättningar i ett ämne under en begränsad tid kan vara motiverat utifrån ett pedagogiskt syfte om det inte leder till för lågt ställda förväntningar på eleverna. Elevernas resultat skall följande följas upp varvid organiseringen av undervisningen omprövas. Verksamheten bör bygga på en genomtänkt pedagogisk planering så att varje elev har möjlighet att nå målen för utbildningen och förverkliga sina möjligheter. I samtliga grupper skall det vara möjligt att nå ett högre betyg än Godkänd.

Under intervjuer med skolledningen och lärarna framkommer att det högsta betyget MVG (mycket väl godkänd) är förbehållet eleverna i de "bästa" grupperna och kan således inte uppnås av alla elever. Denna så kallade nivågruppering överensstämmer därmed inte med intentionerna i det målrelaterade betygssystemet och är inte heller förenligt med skollagens bestämmelse om gemensam studiegång. Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med så kallad nivågruppering måste åtgärdas.

Under denna rubrik har inspektörerna också bedömt skolans arbetssätt och arbetsformer. Eriksdalsskolan bedöms ha varierade arbetssätt och arbetsformer med bland annat tematiska inslag.

Individanpassning och stöd

All undervisning skall enligt läroplanen utgå från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov. Under inspektionen noterar inspektörerna goda exempel på undervisning anpassad till alla elevers behov och förutsättningar, främst i de lägre åldrarna. Emellertid är undervisningen till största delen mycket läromedelsstyrd och vid flertalet lektionsbesök noterar inspektörerna att eleverna arbetar med samma uppgifter och att de individuella lösningarna oftast är av kvantitativ karaktär dvs. eleverna får göra mer eller mindre av samma sak. Inspektörerna bedömer att skolan bör analysera och ta ställning till hur undervisningen kan anpassas så att den i större utsträckning utgår från varje elevs förutsättningar, erfarenheter och behov.

I styrdokumentet för grundskolan framgår att det är rektorn som har ansvar för att elever i behov av särskilt stöd får det. Eriksdalsskolan bedöms ha fungerande rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. På skolan finns ett specialpedagogiskt arbetslag som är behjälpligt med att ta fram åtgärder för stöd samt upprätta åtgärdsprogram (se vidare nedan). Under inspektionen framkommer dock att elever som är i behov av andra stödåtgärder än ämnesstöd, t ex hjälpmedel eller organisatoriska förändringar, inte alltid får den hjälp de behöver. Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra organisationen av stödinsatser så att elever i svårigheter får det stöd de har behov av. I detta sammanhang vill inspektörerna påpeka vikten av att eleverna kan få stöd i samtliga ämnen.

Om elever i Eriksdalsskolan riskerar att inte uppnå målen och anses vara i behov av stödåtgärder upprättas åtgärdsprogram. Dessa upprättas antingen på ett tidigt stadium i arbetslagen eller av det specialpedagogiska arbetslaget efter en elevvårdskonferens. Åtgärdsprogrammen förvaras antingen hos respektive lärare eller hos det specialpedagogiska arbetslaget, beroende på var programmet upprättats. Denna organisation kan medföra svårigheter för rektorn att ha överblick över skolans samlade stödbehov. Organisationens kan också försvåra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsprogrammen. Inspektörerna bedömer att skolan kan utarbeta enhetliga rutiner för upprättande, hantering och

uppföljning av åtgärdsprogram för att säkerställa att rätt stöd ges i tillräcklig omfattning.

Eriksdalsskolan har två så kallade förberedelseklasser för elever som nyligen anlänt till Sverige. Dessa elever har tilldelats placering i någon av skolans vanliga klasser där de i flera fall också får undervisning i praktisk-estetiska ämnen. Majoriteten av undervisningen i de teoretiska ämnena sker dock i de så kallade förberedelseklasserna, varför dessa enligt inspektörerna är att anse som särskilda undervisningsgrupper. Enligt grundskoleförordningen skall styrelsen efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare fatta beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. För eleverna i den så kallade förberedelseklassen fattas inte sådana beslut och detta måste åtgärdas. Inspektörerna vill med anledning av detta också erinra om den fullföljdshänvisning som beslutet skall innehålla. Fullständiga beslut avseende placering i särskild undervisningsgrupp saknas också för de elever som är placerade i skolans stadsdelsgemensamma undervisningsgrupper. Beslut om placering i dessa undervisningsgrupper sker emellertid centralt i stadsdelen, varför de ofullständiga besluten bedöms i den övergripande kommunrapporten.

Bland de ovan nämnda stadsdelsgemensamma särskilda undervisningsgrupperna finns tre grupper avsedda för de yngre eleverna. Grupperna är åldersblandade och grupperas enligt följande; förskoleklass – årskurs 2, årskurs 2-5 samt årskurs 4–6. Vid inspektionstillfället fanns inga förskoleklass elever placerade i den särskilda undervisningsgruppen. Inspektörerna vill i detta sammanhang upplysa Eriksdalsskolan om att förskoleklass elever, enligt skollagen, har rätt till särskilt stöd. Särskild undervisningsgrupp är en form av särskilt stöd som regleras i grundskoleförordningen. Förskoleklassen är emellertid en egen skolform och omfattas inte av nämnda författning, varför förskoleklass elever inte kan placeras i särskild undervisningsgrupp.

För behandling av elevvårdsfrågor skall det finnas en elevvårdskonferens för rektorns arbetsområde. Detta stadgas i grundskoleförordningen där det också framgår att rektorn skall ingå som ledamot i elevvårdskonferensen. Skälet till detta är rektor uttalade ansvar för särskilt stöd enligt läroplanen. På Eriksdalsskolan håller varje sektor egna elevvårdskonferenser där respektive biträdande rektor ingår och fattar beslut. Exempel på sådana beslut är åtgärdsprogram och anpassad studiegång. Inspektörsteamet vill göra ledningen uppmärksam på att rektorn skall ingå som ledamot i elevvårdskonferensen. Möjligheten att hålla sammanträde med elevvårdskonferensen utan att rektorn är närvarande får inte brukas i en sådan omfattning att skolan i praktiken kringgår förbudet för rektorn att sätta annan i sitt ställe. Inspektörerna vill i samband med detta betona att beslut om anpassad studiegång är ett styrelsebeslut som i Maria-Gamla Stans stadsdel är delegerat till rektor och kan inte delegeras vidare till biträdande rektor. Att sådana beslut fattas av biträdande rektor vid elevvårdskonferensen strider mot författningarna och måste således åtgärdas.

Inspektörerna erfar att studiehandledning på modersmålet ges till eleverna i de så kallade förberedelseklasserna. I vilken utsträckning övriga elever med annat modersmål också får studiehandledning på modersmålet framkommer inte under inspektionen. Inspektörerna förutsätter dock att sådan handledning ges i den utsträckning skolans elever bedöms ha behov av detta.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Eriksdalsskolan genomför utvecklingssamtal med samtliga elever två gånger per läsår. Vid dessa tillfällen upprättas oftast en individuell utvecklingsplan, se nedan, som följs upp vid kommande utvecklingssamtal. Enligt intervjuade elever och föräldrar är dessa samtal inte tillräckligt informativa.

Exempelvis förekommer att mentorn, som håller i samtalet, upplevs vara oförberedd och bara läser upp de omdömen och kommentarer som de olika ämneslärarna lämnat om eleven. Inspektörerna gör bedömningen att skolan bör utveckla formerna för utvecklingssamtalen så att dessa ger den information som krävs för att elevens kunskaps- och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev. Planen skall vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i den individuella utvecklingsplanen skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Se vidare i Skolverkets allmänna råd för individuella utvecklingsplaner, SKOLFS 2006:10. I vissa klasser i de lägre årskurserna på Eriksdalsskolan arbetar eleverna aktivt med sin IUP en timme i veckan. Eleverna får arbeta och utvärdera sin insats utifrån dessa dokument, vilket inspektörerna bedömer som mycket bra. De individuella utvecklingsplanerna på skolan i övrigt är av varierande kvalitet och är heller inte kända av samtliga elever och föräldrar. Det är inspektörernas bedömning att skolan bör vidareutveckla och förbättra de individuella utvecklingsplanerna så att de utgår från elevernas starka sidor och tydligt preciserar skolans ansvar för att eleven skall nå målen.

Utvärdering och bedömning sker kontinuerligt från förskoleklass till årskurs 9. Underlaget för bedömningarna är allsidigt och skolan använder bland annat screening, diagnoser och nationella ämnesprov som stöd för bedömningarna. I inspektionen får inspektörerna dock indikationer på att lärarna medvetet ger ett lägre betyg i årskurs 8 med hänvisning till att det är svårt för eleverna att visa att de har nått målen redan i årskurs 8 eller på grund av att de inte vill behöva sänka betygen i årskurs 9. Mot bakgrund av detta vill inspektörerna påpeka att en elev skall ha det betyg som motsvarar de kunskaper som eleven har förvärvat. Inspektörerna bedömer att skolan bör se över sina rutiner kring betygssättning så att skolan säkerställer att varje elev får det betyg som motsvarar de kunskaper som eleven har förvärvat oavsett årskurs.

Om en elev inte når målen för ett ämne vid utgången av årskurs 9 erhåller eleven inget betyg i detta ämne, men skall enligt författningarna i stället få ett skriftligt omdöme som omfattar de kunskaper som eleven har uppnått. Dessa skriftliga omdömen skall förvaras samlade. Av inspektionen framgår att Eriksdalsskolan inte utfärdar sådana skriftliga omdömen vilket strider mot författningarna och måste åtgärdas.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

En skolas kvalitetsarbete syftar till att utveckla arbetsprocesser och identifiera förbättringsåtgärder för att nå en högre grad av måluppfyllelse. För att förbättringar skall bestå och kvaliteten höjas behöver utvecklingen följas över tid. Den

skriftliga kvalitetsredovisningen² är ett verktyg för att regelbundet stämma av hur långt verksamheten kommit i det löpande förbättringsarbetet.

Eriksdalsskolan bedöms i stort sakna ett gemensamt fungerande och systematiskt kvalitetsarbete, vilket också bekräftas av skolledning och övrig personal. Skolan företar inga analyser av vare sig kunskapsresultaten eller resultaten av arbetet med normer och värden. Skolan företar inte heller en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen. Sådana analyser och uppföljningar bör bland annat ligga till grund för arbetet med att identifiera förbättringsåtgärder som i sin tur kan öka måluppfyllelsen. Inspektörerna gör bedömningen att skolan måste förbättra sitt kvalitetsarbete så att detta blir en gemensam kontinuerlig process som bland annat bygger på analyser av skolans resultat.

Kvalitetsredovisningen för år 2006 är i stort författad av rektorn och ledningsgruppen och innehåller förutsättningar och mål för verksamheten. Dokumentet saknar dock analyser och redovisning av kunskapsresultaten och resultaten av skolans arbete med normer och värden. I samtal med elever och personal framkommer att en stor del av dessa inte känner till kvalitetsredovisningen, och samtliga uppger att de inte har varit delaktiga i framtagandet av denna även om lärarna har fått lämna synpunkter på det i princip färdiga dokumentet. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra kvalitetsredovisningen så att redovisningen speglar skolans kvalitetsarbete. Skolans arbete med kvalitetsredovisningen strider också mot författningskravet på elevers och personals delaktighet, vilket måste åtgärdas.

Ledning och intern kommunikation

Eriksdalsskolan är, som tidigare nämnts, indelad i fyra sektorer som leds av varsin biträdande rektor. På skolan finns också en rektor med ansvar för samtliga sektorer. Ansvarsfördelningen inom skolledningen finns inte nedtecknad och vid inspektionen framkommer att lärarna inte alltid vet vem de skall vända sig till i olika frågor. Exempelvis har det enligt uppgift inträffat att lärare blivit hänvisade fram och tillbaka mellan biträdande rektor och rektorn. Lärarna ger också exempel på situationer då de meddelat en elev eller föräldrar ett beslut fattat av biträdande rektor. Rektorerna har därefter fattat ett nytt beslut som strider mot det första beslutet, vilket medför otydligheter gentemot elever och föräldrar. Inspektörerna gör bedömningen att ansvarsfördelningen inom skolledningen bör förtydligas.

I skolförfattningarna stadgas att rektorn skall vara förtrogen med den dagliga verksamheten i skolan. Denna förtrogenhet är en förutsättning för att säkerställa kvaliteten på verksamheten. I praktiken innebär detta bland annat att rektorn ska känna till det arbete som pågår i arbetslagen avseende bland annat pedagogiskt utvecklingsarbete, stödbehov, normer och värden osv. De biträdande rektorerna på Eriksdalsskolan bedöms av inspektörerna vara väl förtrogna med verksamheten inom de sektorer de ansvarar för. Rektorerna däremot saknar enligt inspektörernas bedömning den vardagliga förankring i verksamheten som bidrar till förtrogenhet. Detta bekräftas vid samtliga intervjuer där det också framkommer att arbetslagen upplever att de träffar rektorn alltför sällan – endast vid terminsstart och terminsavslut samt något enstaka tillfälle under termen. Sällan diskuteras skolans pedagogiska utvecklingsarbete vid dessa tillfällen.

² Se Skolverkets Allmänna råd och kommentarer 2006: Kvalitetsredovisning.

Vidare anger lärarna i intervjuerna att lektionsbesök företas uteslutande av biträdande rektor. Skolans elever kan inte heller alltid vid förfrågan ange vem som är rektor. Rektorn hänvisar till skolans storlek och uppger att hon till största del förlitar sig på indirekt information från de biträdande rektorerna. Inspektörerna bedömer att rektorn saknar den vardagliga förankring i verksamheten som bidrar till förtrogenhet. Rektorn har de ekonomiska möjligheterna och befogenheterna att anpassa verksamheten efter elevernas behov, men den något bristande förtrogenheten medför att rektorn inte till fullo känner till dessa behov. Inspektörerna bedömer det som mycket angeläget att rektorns förtrogenhet med den dagliga verksamheten förbättras.

Enligt läroplanen skall rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, ha det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Vid samtal med lärare framkommer att det sällan förs några övergripande diskussioner kring inriktningen på skolans pedagogiska utveckling. Rektorn har gett vissa direktiv avseende bland annat vidareutveckling av den individuella utvecklingsplanen, men utvecklingsarbetet sker i stor utsträckning isolerat i de olika arbetslagen. Inspektörerna bedömer att avsaknaden av ett skolövergripande pedagogiskt utvecklingsarbete försvårar rektorns möjligheter att ta ansvar för de utvecklingsområden som identifieras i denna rapport. Inspektörernas bedömning är således att rektorns pedagogiska ledarskap bör förtydligas och stärkas.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Eriksdalsskolan har i årskurs 7–9 ett antal profilklasser, bland annat idrottsprofil. Antagning till idrottsprofilen sker genom färdighetstester och en kort intervju i syfte att fastställa elevens motivation för den kommande utbildningen. Enligt tidigare ställningstaganden av Skolverket får inte intervjuer ligga till grund för ett urvalsförfarande. Inspektörerna bedömer därför att skolans antagningsförfarande till idrottsprofilen bör förändras.

Enligt läroplanen ingår i rektors ansvar att organisera den studie- och yrkesvägledande verksamheten så att eleverna får möjlighet till vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. På Eriksdalsskolan finns en studie- och yrkesvägledare som arbetar halvtid och som under denna tid också hanterar elevvårdsfrågor och ingår i elevvårdsteamet. Eriksdalsskolan har många klasser där behovet av vägledning inför framtida val är stort och i mötet med personal och elever framkommer att behovet av vägledning är större än vad studie- och yrkesvägledaren har möjlighet att tillfredsställa. Inspektörerna bedömer att rektorn bör försäkra sig om att alla elever får den studie- och yrkesvägledning som de enligt läroplanen har rätt till.

I timplanen för grundskolan anges ett visst antal timmar för elevens val. Under inspektionen framkommer att för de elever som inte går i profilklasser är utbudet av ämnen för elevens val begränsat till idrott, bild eller engelska.

Detta är enligt inspektörerna inte ett tillräckligt allsidigt urval av ämnen för att författningskraven skall anses vara uppfyllda. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevens val för de elever som inte går profilklass.

I grundskoleförordningen finns vidare bestämmelser om undervisningen i svenska som andraspråk. Inspektörerna bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk fungerar väl i de så kallade förberedelseklasserna. Vid inspektionen framkommer dock att det bland lärarna för övriga klasser råder oklarhet om svenska som andraspråks status som eget ämne med egen kursplan. Det är rektor som skall göra bedömningen om en elev behöver undervisning i svenska som andraspråk vilket då ersätter undervisningen i svenska. En elev som läser svenska som andraspråk skall också få betyg i det ämnet. Inspektörerna bedömer att skolan bör följa upp undervisningen i svenska som andraspråk och säkerställa att alla som har behov av sådan undervisning också får detta.

Personal

Inspektörerna har under inspektionen även bedömt personalens utbildning och huruvida lärarna bedriver undervisning i de ämnen de har utbildning för. I stort sett samtliga lärare har, enligt rektorn, utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Ämnesundervisningen bedrivs, med ytterst få undantag, av lärare med utbildning i ämnet. Inspektionen omfattar också en bedömning av huruvida kompetensutveckling ges till lärare och övrig personal. Skolan har en långsiktig kompetensplan för personalens fortbildning och skolledningen deltar kontinuerligt i ledarskapsutbildningar. Inspektörerna bedömer att tillgången på utbildade lärare är god och att skolans arbete med utbildning och kompetensförsörjning är gott.

Under denna rubrik bedöms också huruvida skolledning, lärare och annan personal har tillräckliga kunskaper om de föreskrifter som gäller för verksamheten. I inspektionen framkommer bland annat att skolan saknar omdömen för de elever som inte når målen i något ämne, att rektorn inte deltar i elevvårdskonferenserna och att korrekta beslut avseende anpassad studiegång inte fattas. Vidare framgår att skolledningen och lärarna inte har tillräckliga kunskaper om gällande föreskrifterna för svenska som andraspråk samt elevens val. Med anledning av ovanstående gör inspektörerna bedömningen att skolledningens och lärarnas kännedom om gällande föreskrifter bör förbättras.

Materiella resurser

Under rubriken ”Materiella resurser” har inspektörerna granskat tillgång till läromedel, användning av datorer, lokaler och skolbibliotek. Inspektörerna har bedömt att dessa resurser ger förutsättningar för en ändamålsenlig undervisning utan att ge vidare kommentarer i denna rapport.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Anna Färm-Rydin
Stig Westlund
Bertil Karlhager